

I. ČÁST

ČLOVĚK VE ZDRAVÍ A NEMOCI

Marta Jobánková

OBSAH

1. Osobnost	7
1.1 Vědomí a osobnost	7
1.2 Poznávací procesy	13
1.3 Dynamika chování a činností	22
1.3.1 Emoce	23
1.3.2 Motivace lidského jednání	26
1.4 Vůle a volní jednání	30
1.5 Vlastnosti osobnosti	31
1.5.1 Schopnosti jako osobnostní předpoklady k činnostem	34
1.5.2 Pozorování a rozhovor jako cesta k poznávání osobnosti	34
2. Člověk v krizi	38
2.1 Zátěžové situace	38
2.2 Neadaptivní chování	43
2.3 Salutory – faktory odolnosti vůči zátěži	48
2.4 K tzv. problémovým osobám	51
3. Nemoc jako náročná životní situace	53
3.1 Pojem „pozitivní zdraví“	54
3.2 Psychologická problematika nemoci a léčby	55
3.3 Specifické psychologické problémy provázející některá onemocnění a aktuální stav nemocných	59
Literatura k I. části	67

II. ČÁST

VYBRANÉ OTÁZKY VÝVOJOVÉ PSYCHOLOGIE

Vladimír Jičínský, Lenka Minibergerová (2.9)

OBSAH

1. Úvod	70
1.1 Proč ontogenetická psychologie	70
1.2 Vývoj	71
1.3 Determinace ontogenetického vývoje	73
2. Vymezení jednotlivých období ontogeneze	77
2.1 Prenatální období	78
2.2 Novorozenecké období	80
2.3 Kojenecké období	83
2.4 Batolecí období	86
2.5 Předškolní období	89
2.6 Mladší školní období	93
2.7 Období dospívání	96
2.7.1 Puberta	97
2.7.2 Adolescence	102
2.8 Dospělost	104
2.8.1 Mladá dospělost	105
2.8.2 Střední dospělost	108
2.8.3 Pozdní dospělost	110
2.9 Stáří	113
2.9.1 Životní změny ve stáří	118
Literatura k II. části	126

III. ČÁST

KOMUNIKACE VE VZTAHU ZDRAVOTNÍK A PACIENT

Jarmila Kvapilová

OBSAH

Úvod	130
1. Komunikace	132
1.1 Interakce	132
1.2 Symetričnost a komplementarita v komunikaci	133
2. Verbální komunikace	134
2.1 Funkce řeči v sociální interakci	134
2.2 Emoce v řeči	135
2.3 Faktory tlumící komunikaci	135
2.4 Bariéry bránící naslouchání	136
2.5 Hlavní aspekty verbální komunikace	136
2.6 Jak mohou sestry odpovídat	137
3. Neverbální komunikace	139
3.1 Složky neverbální komunikace	139
4. Transakční analýza	146
4.1 Transakční analýza v komunikaci	151
5. Nedirektivní komunikace	153
5.1 Vedení nedirektivního rozhovoru	153
6. Asertivita	157
6.1 Asertivita a sebevědomí	159
6.2 Asertivní lidská práva	160
Literatura ke III. části	163

IV. ČÁST

PSYCHOLOGICKÝ A PSYCHOTERAPEUTICKÝ PŘÍSTUP V PRÁCI SESTRY

Ivanka Bartošíková

OBSAH

1. Psychologický a psychoterapeutický přístup	167
1.1 Psychoterapie	169
1.2 Formy psychoterapie	170
1.3 Směry v psychoterapii	171
1.4 Možnosti využití psychoterapie u dospělých.	172
1.5 Možnosti psychoterapeutické péče o děti a mladistvé . . .	173
1.6 Vzdělávání v psychoterapii.	174
2. Psychoterapeutický přístup	176
2.1 Co tvoří psychoterapeutický přístup	176
2.2 Cíle psychoterapeutického přístupu.	178
2.3 Spolupráce pacienta se zdravotníkem	178
2.4 Možnosti navozování změny.	180
2.5 Působení na rozumovou stránku	180
2.6 Působení na citovou stránku	182
2.7 Působení na změnu chování, jednání.	187
3. Pomáhající rozhovor	188
3.1 Indikace pomáhajícího rozhovoru	189
3.2 Průběh rozhovoru.	190
3.3 Co se odehrává v podpůrném rozhovoru	192
3.4 Jak dobře vést pomáhající rozhovor.	193
4. Nepsychoterapeutické chování	195
4.1 Příčiny nepsychoterapeutického chování	196
4.2 Syndrom vyhoření	198

4.3 Léčba syndromu vyhoření	201
4.4 Prevence syndromu vyhoření	202
5. Přístupy k různým typům pacientů	205
5.1 Problematika těžce nemocných pacientů	208
5.2 Přístup k pacientům s psychickými změnami vyvolanými nemocí	213
5.3 Pacienti s problémy vyvolanými užíváním psychoaktivních látek	215
6. Autogenní trénink a jiné relaxační metody	218
6.1 Základní stupeň autogenního tréninku	219
6.2 Účinky autogenního tréninku	220
6.3 Autogenní trénink a relaxace u dětí	221
6.4 Jiné relaxační techniky	222
Literatura ke IV. Části	225